Анализа стања у области друштвеног развоја општине Сокобања

Центар за управљање развојем доо

Садржај:

Увод 3

Надлежности јединице локалне самоуправе у области друштвеног развоја у општини Сокобања. 3

Издвајања из буџета општине Сокобања за друштвени развој 3

Друштвени развој у општини Сокобања 7

1. Демографски трендови 7

1.1. Промена броја становника и витални догађаји 7

1.2. Структуре становништва 9

1.3. Миграције 13

2. Образовање 14

2.1. Предшколско васпитање и образовање 14

2.2. Основно образовање 18

2.3. Средње образовање 21

3. Социјална заштита 24

4. Здравство 28

5. Култура 31

6. Спорт и омладина 34

Локализација Циљева одрживог развоја Агенда 2030 36

Увод

Надлежности јединице локалне самоуправе у области друштвеног развоја у општини Сокобања.

Надлежности локалне самоуправе, као и друга питања од значаја, дефинисане су Законом о локалној самоуправи[1]. На основу Закона, општина Сокобања је одговорна за квалитетно и ефикасно вршење својих и поверених надлежности и овлашћења Републике Србије. У циљу задовољења општих, заједничких и свакодневних потреба локалног становништва, посебну пажњу у планирању треба посветити оним областима у којима има директну надлежност. Такође, потребно је да настоји да их уреди и да обезбеди неометано обављање делатности у њиховим оквирима.

У погледу друштвеног развоја, а у складу са надлежностима општине које су утврђене Статутом, општина се, преко својих органа, у складу са Уставом и Законом стара о задовољавању потреба грађана у области просвете (предшколско васпитање и образовање и основно и средње образовање и васпитање), научноистраживачке и иновационе делатности, културе, здравствене и социјалне заштите, дечије заштите, спорта и физичке културе. Такође, општина обезбеђује остваривање посебних потреба особа са инвалидитетом и заштиту права осетљивих група и стара се о остваривању, заштити и унапређењу људских и мањинских права, родној равноправности, као и о јавном информисању у општини.

За вршење послова из надлежности Општинске управе формиране су следеће организационе јединице:

- Одељење за општу управу и друштвене делатности
- Одељење за финансије, наплату јавних прихода и инспекцијске послове
- Одељење за имовинско-правне послове, нормативе и послове јавних набавни
- Одељење за урбанизам, локално-економски развој и заштиту животне средине

У Одељењу за општу управу и друштвене делатности обављају се послови од непосредног интереса за грађане у циљу задовољавања њихових потреба у области предшколског васпитања и образовања, основног и средњег образовања, културе, омладине и спорта, дечје и социјалне заштите, борачко-инвалидске заштите, примарне здравствене заштите и друге послове у складу са Законом, Статутом општине и општим актима.

Издвајања из буџета општине Сокобања за друштвени развој

Друштвени развој се из буџета општине финансира кроз више програма, чији опис је дат у наставку.

Програм 8 – Предшколско васпитање

Посматрајући област предшколског васпитања и образовања кроз призму вишегодишњих издвајања у тој области, уочљиво је избалансирано буџетирање. Проценат учешћа од 7,11% од укупно утрошених буџетских средстава негативно одступа од просека издвајања у односу на општине исте величине у Републици Србији (12-13,5%). Предшколска установа „Буцко“ у свом одобреном финансијском плану располаже са карактеристичним трошковним местима и изворима финансирања, укључујући и трансфере виших нивоа власти, добровољне трансфере и родитељски

[1] https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_lokalnoj_samoupravi.html

динар за ваннаставне активности. ПУ „Буцко“ је једина предшколска установа на подручју општине, што додатно доприноси да су процентуална издвајања из буџета за овај програм испод просека.

Општина је носилац права јавне својине над објектима предшколства, те се улагања кроз економску класификацију 511 – Зграде и грађевински објекти, планирају код директног корисника – Општинске управе. Одлуком о мрежи јавних предшколских установа на територији општине Сокобања[2] предвиђено је да мрежу предшколских установа чини ПУ „Буцко“ Сокобања.

Програм 9 – Основно образовање

Када се узима у обзир величина, односно укупна вредност извршених расхода за основно образовање, она има негативан тренд у посматраним годинама анализе, те је у односу на 2016. годину када је извршење овог програма износило 30,7 милиона динара, у 2020. буџетској години исто износи 21,8 милиона динара. Ово смањење у програму 9 – основно образовање, односи се на другачији начин плаћања превоза ученика, које се од 2019. године, на основу Уговора о концесији, којим је обезбеђен бесплатан превоз на територији целе општине, плаћаа у оквиру програма 15. Ипак, релативно учешће ових расхода у укупним расходима и издацима од 4,68% представља одговарајућу квоту буџета општине у односу на просек издвајања других општина за програм 9, што износи 4,13%. На територији општине функционише једна основна школа: „Митрополит Михаило“.

Програм 10 – Средње образовање

Величина расхода од 1,90% намењених финансирању средњег образовања у односу на укупне расходе и издатке буџета општине Сокобања, представља негативно одступање у односу на просек (2,34%). Средства за остваривање средњошколског образовања из буџета општине обезбеђује се у складу са чланом 189. Закона о основама система образовања и васпитања[3].

Програм 11 – Социјална и дечија заштита

Буџетски програм социјалне и дечије заштите у општини реализује се у складу са релевантним законским прописима којима се уређује ова област, сходно надлежностима јединице локалне самоуправе. Најважнији законски прописи од утицаја на начин финансирања социјалне заштите су: Закон о социјалној заштити[4], затим Закон о финансијској подршци породици са децом[5], Закон о црвеном крсту[6], Закон о локалној самоуправи[7] и други. Из угла локалног нормативно-правног акта, уређење система социјалне заштите у општини је регулисано Одлуком о социјалној заштити у општини Сокобања[8]. То је подзаконски акт којим се, у складу са Законом утврђују услуге из области социјалне заштите намењене појединцима и породицама са територије општине Сокобања којима је неопходна помоћ и подршка ради савладавања социјалних и животних тешкоћа и стварања услова за задовољавање основних животних потреба. Према одредбама ове одлуке, посредством Центра за социјални рад у Сокобањи, грађанима су доступне следеће врсте подршке и услуге, чије финансирање обезбеђено средствима буџета општине:

1. Материјална подршка, где спадају:

- једнократне новчане помоћи и помоћ у натури, укључујући и добровољно радно ангажовање,
- накнада трошкова здравствене заштите,
- опрема корисника за смештај у установу социјалне заштите или хранитељску породицу,

---

[2] „Службени лист општине Сокобања“, бр. 15/18

3 „Сл. гласник РС“, бр. 88/17, 27/18 – др. закон, 10/19, 6/20 и 129/21

4 „Сл. гласник РС“, бр. 24/11

5 „Сл. гласник РС“, бр. 113/17, 50/18, 46/21 – одлука УС, 53/21 – одлука УС, 66/21 и 130/21

6 „Сл. гласник РС“, бр. 107/05

7 „Сл. гласник РС“, бр. 129/07, 83/14 – др. закон, 101/16 – др. закон, 47/18 и 111/21 – др. закон

[8] „Сл. лист општине Сокобања“, бр. 13/12 и 40/18

- накнада трошкова сахране.

2. Саветодавно-терапијске услуге:
- Саветовање и подршка родитеља,старатеља,хранитеља и усвојитеља.

3. Услуге смештаја:
- Смештај у прихватилиште или прихватну станицу.

У оквиру буџета општине Сокобања планирају се програмске активности у складу са релевантним нормативно-правним оквиром, а поред тога извршавају се расходи за активности Црвеног крста, као и за подршку деци и породици са децом. Подршка породицама са децом се реализује у виду друштвене бриге о деци у виду новчани помоћи за новорођенчад, награде ученицима и студентима и личног пратиоца детета и то на основу Закона о финансијској подршци породици са децом[9] и Одлуке о утврђивању висине једнократних новчаних помоћи за новорођену децу[10]. Просечна годишња издвајања у ове сврхе износи 20-26 милиона динара, солидно избалансирано у посматраном/анализираном периоду. Процентуално учешће ових расхода у укупних расходима и издацима буџета општине износи 3,90%, што је значајно мање у односну на просек тих расхода када се посматрају остале ЈЛС у Републици Србији (5,43%). По карактеру и распрострањености подршке за децу и породицу, ову област не можемо сврстати у истакнуте приоритете.

Програм 12 – Здравствена заштита

У складу са чланом 13. Закона о здравственој заштити[11] јединица локалне самоуправе обезбеђује средства за спровођење друштвене бриге за јавно здравље, које између осталог, укључује финанирање пружања хитне медицинске помоћи, рад мртвозорске службе, финансирање посебних програма здравствене заштите и слично. Када се говори о начину и висини издатака за финансирање здравства, односно примарне здравствене заштите, могућа су различита тумачења, која потичу из следећих чињеница: да ли је и како је успостављена јавна својина у корист ЈЛС над објектима Домова здравља, како и на који начин се финансира одређени број здравствених радника чији се рад није могао уговорити са РФЗО, затим питање заосталих дугова апотека које су биле образоване у склопу Дома здравља и слично. Сходно наведеном, проценат издвајања из буџета за потребе примарне здравствене заштите у програму 12 варира, зависно од ЈЛС до ЈЛС. У годишњим буџетима општине Сокобања издвојена су средства за предметни програм у износима око 10 милиона динара (то укључује средства за функционисање – зарада појединим кадровима и текуће одржавање објеката здравства, за мртвозорску службу и за реализацију друштвене бриге за јавно здравље, а поред тога сваке године се пројектно финансира тзв. палијативна нега са 1 милион динара. Релативно учешће извршења овог програма премашује просек осталих општина.

Програм 13 – Развој културе и информисања

Област културе обухвата избалансирано, са солидним узлазним тренда издвајања из буџета општине, финансирање културне установе основане од стране општине Сокобања а то је Народна Библиотека „Стеван Сремац“. Додатно финансирање цивилног сектора ради јачања културне продукције и уметничког стваралаштва идентификовано је кроз економску класификацију 481 – Дотације невладиним организацијама у оквирима истоименоване програмске активности, као дела овог програма. У случају јавног информисања, сведоци смо узлазног тренда издвајања, посебно у 2020. години, када уместо дотадашњих 5 милиона динара извршено је 7 милиона расхода за потребе јавног информисања. Генерално, област културе по величини буџетских расхода, што релативно

[9] „Сл. гласник РС“, бр. 113/17, 50/18, 46/21, 51/21, 53/21, 66/21 и 130/21
[10] „Службени лист општине Сокобања“, бр. 2/13 и 7/13
[11] „Сл. гласник РС“, бр. 25/19

износи 4,30% у односу на укупне расходе и издатке буџета, не можемо сврстати у категорију посебног приоритета у општини Сокобања.

Програм 14 – Развој спорта и омладине

Сходно надлежностима јединице локалне самоуправе општински буџети планирају и извршавају расходе и издатке намењене функционисању локалних спортских установа и канцеларије за младе (ако су основане), односно спроводе одобравање дотације за рад локалних спортских и омладинских удружења. Средства за рад јавне установе „Спортско рекреативни центар Подина“ Сокобања се планирају и извршавају у програмској активности 1301-0004 Функционисање локалних спортских установа у висини од 28 до 37,5 милиона динара годишње. У општини Сокобања средства за рад локалних спортских удружења се планирају у оквирима економске класификације 481 – Дотација невладиним организацијама, при чему се годишње финанира рад и функционисање 34 спортских удружења у висини од 8-12 милиона динара, мада смо сведоци опадајућег тренда издвајања у ове сврхе. Расподела средстава спортским организацијама врши се на основу Правилника о одобравању и финансирању програма којима се задовољавају потребе и интереси грађана у области спорта у општини Сокобања[12]. Кроз програмску активност 1301-0005 Спровођење омладинске политике, буџетом општине нису предвиђена средства за рад канцеларије за младе. У оквиру овог програма значајно место припада и финансираним пројектима као што су: пројекат изградње свлачионице и уређења спортских терена на Подини и пројекат у 2020. години који носи назив „Зимска прекогранична тура Вршац-Сокобања“ са расходима од 8,4 милиона динара. Величина издвојених средстава за програм 14 са релативним учешћем у укупним расходима и издацима буџета од 6,44 двоструко надмашује просек осталих ЈЛС у Србији, те се **ова област може окарактерисати приоритетном.**

[12] “Службени лист општине Сокобања“, бр. 68/20

Друштвени развој у општини Сокобања

1. Демографски трендови

1.1. Промена броја становника и витални догађаји

Број становника у општини Сокобања бележи континуирани пад у претходном десетогодишњем периоду. У 2020. години број становника је износио 13.760, што је у односу на 2011. годину смањење за 2.275 становника или 14,2%. Од укупног броја становника 7.072 или 51,4% су жене, док је мушкараца 6.688 односно 48,6%.

График 1. Процењени број становника у општини Сокобања у периоду 2011-2020. година

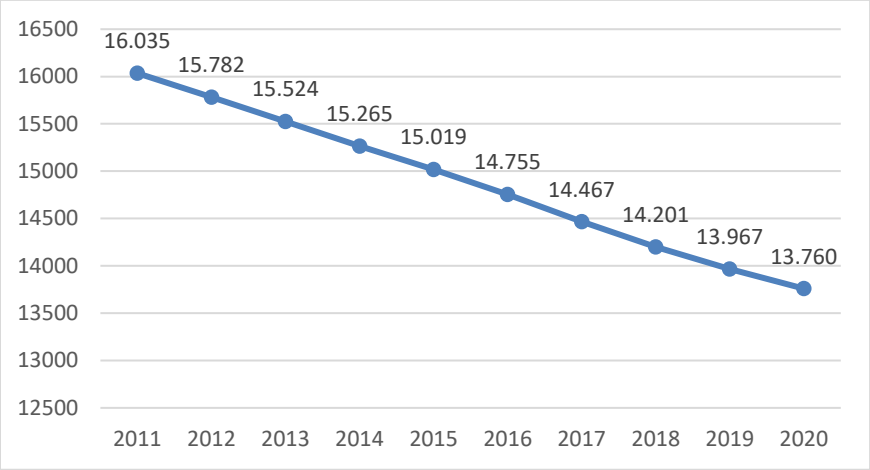

Извор: РЗС, Витална статистика

Када се уз овај податак сагледају и подаци о броју живорођених (86) и броју умрлих (308), односно стопи природног прираштаја (-16,1) у 2020. години, уочава се изузетно неповољна демографска ситуација, која карактерише и све општине у Зајечарској области. Природни прираштај је, иако и даље веома неповољан, имао позитивна кретања у периоду 2017-2019. године углавном захваљујући смањењу броја умрлих, али је у 2020. години забележен велики пад стопе природног прираштаја, са -13,5 на -16,1. У односу на Републику Србију, вредност стопе природног прираштаја је двоструко нижа, будући да она на републичком нивоу износи -8.

График 2. Број живорођених, број умрлих и стопа природног прираштаја у општини Сокобања 2016-2020. година

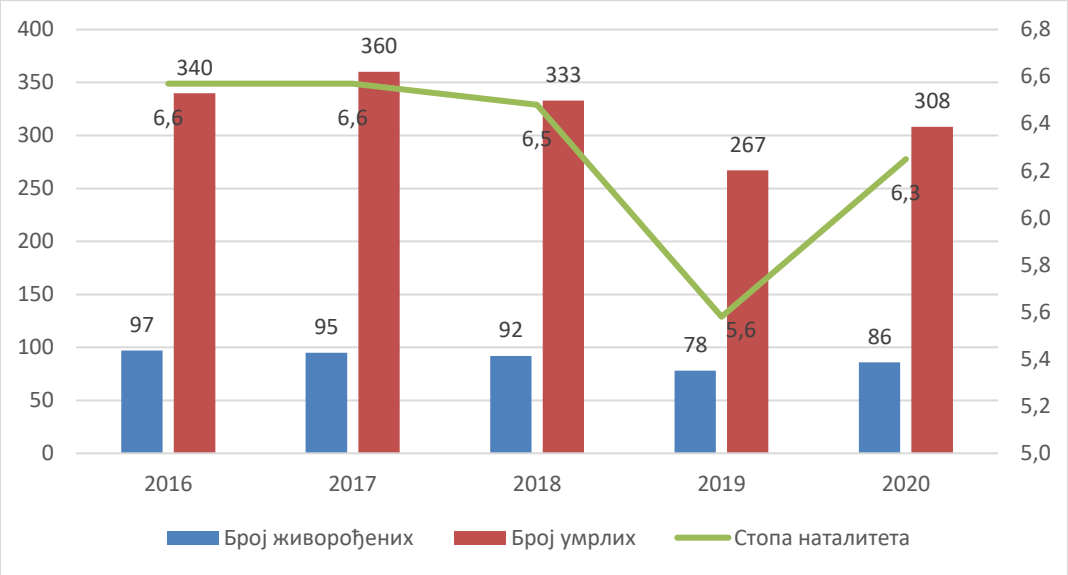

Извор: РЗС, Витална статистика

Стопа фертилитета забележена у 2020. години износила је 1,28, што је смањење у односу на 2016. годину, када је износила 1,33. Просечна старост мајке приликом рођења првог детета је у 2020. години била 27,2 године. У односу на Зајечарску област ова вредност је нижа за 0,4 годину, а у односу на Републику Србију за 1,6 година. Број закључених бракова у Сокобањи у 2020. години је износио 29, док је број разведених бракова 13.

Табела 1. Изабрани демографски показатељи, општина Сокобања

Назив индикатора	2016	2017	2018	2019	2020
Број становника	14755	14467	14201	13967	13760
Број становника, мушко	7142	7017	6901	6794	6688
Број становника, женско	7613	7450	7300	7173	7072
Наталитет/број живорођених	97	95	92	78	86
Стопа наталитета	6.57	6.57	6.48	5.58	6.25
Морталитет/број умрлих	340	360	333	267	308
Стопа морталитета	23.04	24.88	23.45	19.12	22.38
Број умрле одојчади	0	0	1	1	0
Природни прираштај	-243	-265	-241	-189	-222
Стопа природног прираштаја	-16.47	-18.32	-16.97	-13.53	-16.13
Стопа укупног фертилитета	1.33	1.33	1.31	1.15	1.28

Извор: Аналитички сервис ЈЛС

Стопа смртности услед самоубиства на 100.000 становника у општини Сокобања је у 2020. години порасла у односу на 2019. годину и износи 21,8%, што је значајно више у односу на тај показатељ у Републици Србији (13%).

Стопа неонаталне смртности је у 2020. години била нула (0), док је 2019. године износила 12,8%.

График 3. Стопа смртности услед самоубиства, 2018─2020. (на 100.000 становника)

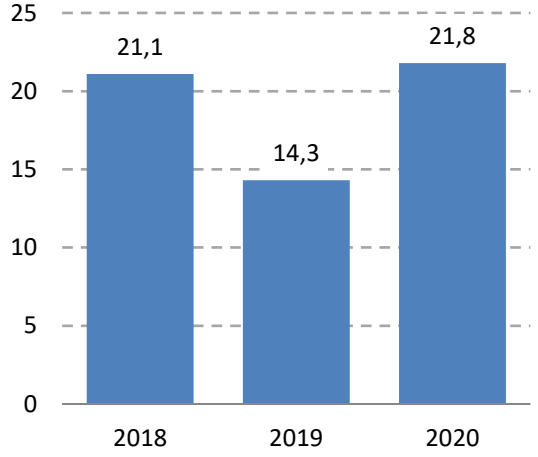

График 4. Стопа неонаталне смртности према полу 2018─2020, умрли на 1.000 живорођених

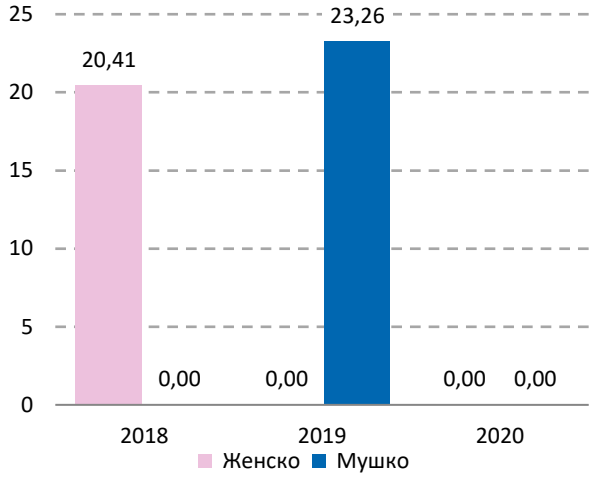

Извор: ДевИнфо

Остваривање циља број 3 одрживог развоја „Добро здравље“, између осталих, мери се и са ова два показатеља – 3.2.2. **Стопа неонаталне смртности** и **3.4.2. Стопа смртности услед самоубиства на (100.000 становника).**

1.2. Структуре становништва

Анализа структура становништва обухватиће анализу старосне и образовне структуре.

Старосна структура становништва

Просечна старост становништва у општини Сокобања је у 2020. години износила 47,84 година, што је раст у односу на 2016. годину (47,6), у просеку је Зајечарске области (47,88), али је значајно већа у односу на просечну старост у Републици Србији (43,42). Очекивано трајање живота жена у општини Сокобања износи 78,5 а код мушкараца 71,5.

График 5. Просечна старост становништва и индекс старења, општина Сокобања

Извор: РЗС, Витална статистика

Један од најпоузданијих аналитичких показатеља старосне структуре становништва, а самим тим и демографског старења, јесте Индекс демографског старења који приказује број становника старијих од 60 година на 100 млађих од 20 година. Вредност индекса старења у 2020. години у Сокобањи износи је 236,2 што је значајно изнад те вредности за Републику Србију (144,7). Удео радно способног становништва (15-64) у укупном становништву се није значајније мењао у периоду 2016-2020. година, просечно је износио 59,6%, и даље је доминантна категорија и као таква представља значајан развојни потенцијал.

Удео становништва старијег од 65 година у укупном становништву је изузетно висок и износи 29,72% док је удео становиштва млађег од 15 година 11,3%. Поред тога, на негативну демографску слику указује и низак удео жена у фертилном периоду (15-49) и удела младих (15-29) у укупном становништву 2020. године (18,4% и 14,8% респективно у 2020. години).

График 6: Основни старосни контингенти становништва, 2020. година, у %

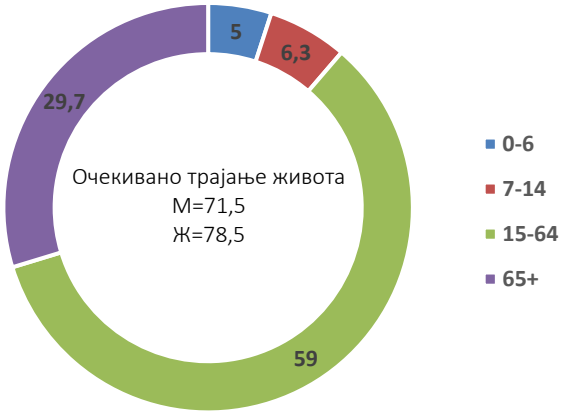

Извор: Аналитички сервис ЈЛС

Старосна структура становништва указује на изузетно неповољну демографску ситуацију у општини Сокобања.

Табела 2. Старосни контингенти становништва у општини Сокобања и удео у укупном становништву, 2016-2020. година

	2016	2017	2018	2019	2020
Предшколски узраст (0-6)	749	732	717	701	683
Предшколски узраст (0-6), као % укупног становништва	5,1	5,1	5	5	5
Основношколски узраст (7-14)	948	922	903	884	870
Основношколски узраст (7-14), као % укупног становништва	6,4	6,4	6,4	6,3	6,3
Средњошколски узраст (15-18)	540	515	506	504	494
Средњошколски узраст (15-18), као % укупног становништва	3,7	3,6	3,6	3,6	3,6
Пунолетно становништво (18 и више)	12.666	12.431	12.202	12.007	11.837
Пунолетно становништво (18 и више), као % укупног становништва	85,8	85,9	85,9	86	86

Млади (15-29 година)	2199	2159	2125	2080	2043
Млади (15-29 година), као % укупног становништва	14,9	14,9	15	14,9	14,8
Радно способно становништво (15-64)	8911	8672	8456	8286	8117
Радно способно становништво (15-64), као % укупног становништва	60,4	59,9	59,5	59,3	59
Жене у фертилном периоду (15-49)	2.723	2.663	2.615	2.575	2.534
Жене у фертилном периоду (15-49), као % укупног становништва	18,5	18,4	18,4	18,4	18,4
Старије становништво (65 и више)	4.147	4.141	4.125	4.096	4.090
Старије становништво (65 и више), као % укупног становништва	28,1	28,6	29	29,3	29,7

Извор: Аналитички сервис ЈЛС, https://rsjp.gov.rs/cir/analiticki-servis/

Образовна структура становништва

Подаци о образовној структури становништва су подаци из Пописа становништва 2011. године, који показују да су у образовној структури становништва општине Сокобања највећи удео имала лица са средњим образовањем (38,6%), затим са основним (22,6%) и непотпуним основним образовањем (26,4%). Удео становништва са високим и вишим образовањем у општини Сокобања је 10,2% што је значајно ниже у односу на ситуацију у Републици Србији (16,3%).

График 7. Образовна структура становништва општине Сокобања, Попис становништва 2011. година

Извор: РЗС, Попис становништва 2011.

Посматрано према полу, приближно је исти удео мушкараца и жена у категорији становништва са вишим и високим образовањем, док мушкарци имају више учешће код категорије средњег образовања (54%). Међутим, генерално је образовна структура жена значајно неповољнија будући да оне највише учествују у категорији становништва без школе и са непотпуним основним образовањем.

График 8. Образовна структура становништва према полу, 2011. година, у %

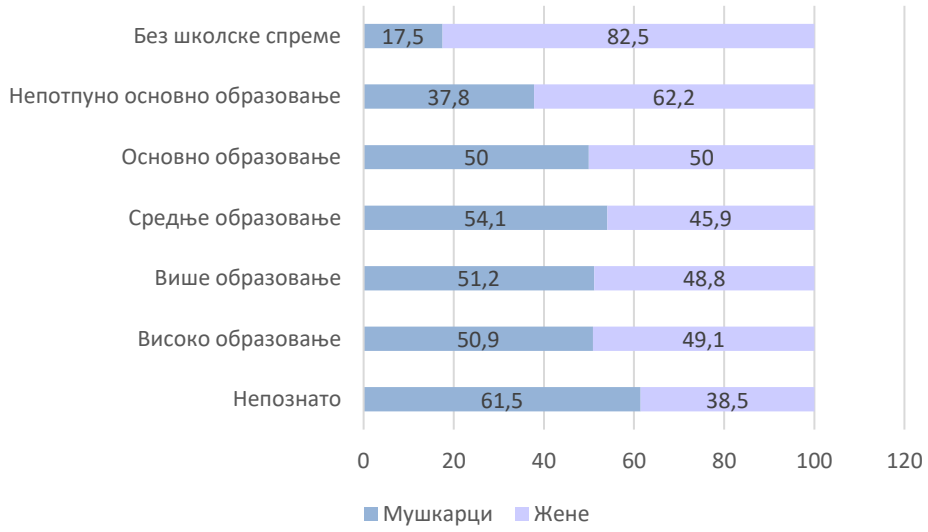

Извор: РЗС, Попис 2011.

Према Попису становништва 2011. године, у општини Сокобања удео неписмених лица у укупном становништву, износио је 1,7%, што је повољније у односу на Републику Србију (2%). Значајно је већи удео женског становништва у категорији неписмених лица (84,8%). Највише неписмених лица има у категорији становништва старијих од 65 година (82%), у којој доминирају жене.

График 9. Неписмена лица старости 10 и више година према старосним групама и полу, Попис становништва 2011.

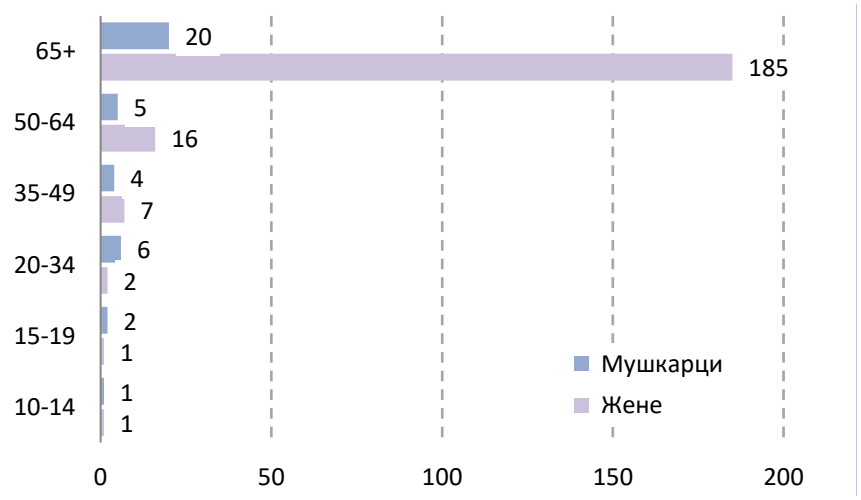

Извор: РЗС, ДевИнфо

Број неписмених лица старости 10 и више година према старосним групама и полу представља локализован показатељ 4.6.1. **удео становништва одређеног узраста које је достигло најмањи фиксни ниво постигнућа у функционалног (а) писмености и (б) математичким компетенијама, према полу** Циља одрживог развоја **4. Квалитетно образовање**.

Са аспекта компјутерске писмености становника старијих од 15 година, у општини Сокобања је више од половине становништва компјутерски неписмено (63,5%).

График 10. Становништво старости 15 и више година према компјутерској писмености и полу, Попис становништва 2011. (%)

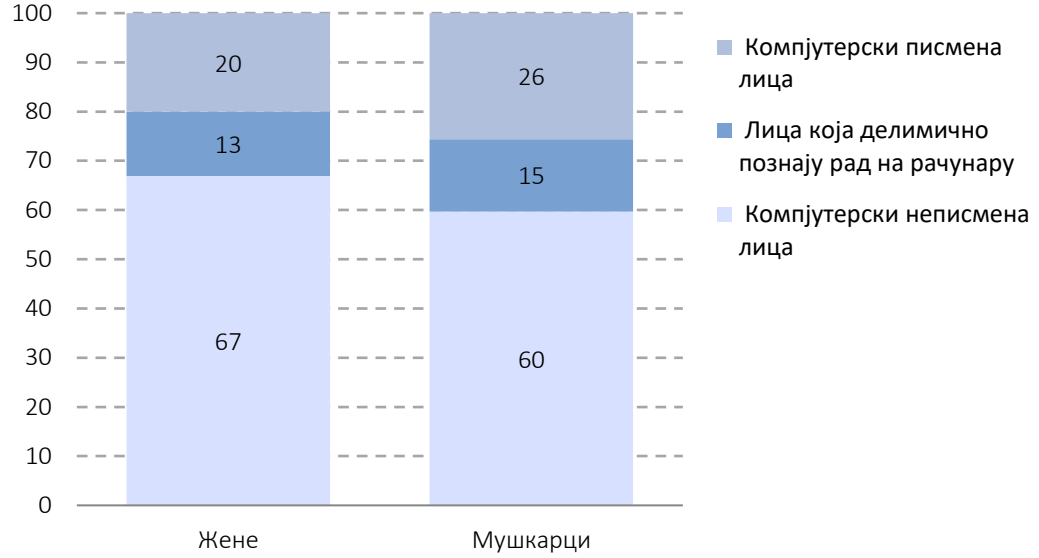

Извор: РЗС, ДевИнфо

Стопа компјутерске писмености становништва представља локализовани показатељ **4.4.1. удео младих и одраслих са вештинама у обалсти информационих и комуникационих технологија (ИКТ), према врстама вештина** Циља одрживог развоја **4. Квалитетно образовање**

1.3. Миграције

Интензитет миграционих кретања је у позитивној вези са привредном развијеношћу подручја, чиме је предодређен њихов смер кретања ка већим и развијенијим градовима, као и ка економски развијенијим подручјима која пружају и више могућности насупрот мање развијеним подручјима.

Укупан број досељеног становништва у општини Сокобања у 2020. години је износио 212 становника, док је укупан број одсељених становника износио 185. Највише досељених је из друге области (133). Наведено указује на позитиван миграциони салдо (27), што је промена у односу на претходни период, када је општина Сокобања бележила негативан унутрашњи миграциони салдо. Приликом анализе миграционих кретања становништва, важно је узети у обзир и пандемију Корона вирусом, која је започела 2019. године, те сигурно утицала на смањивање миграционих тенденција становништва. Зајечарска област бележи негативан унутрашњи миграциони салдо, док међу осталим општинама ове области, позитиван салдо бележи и општина Бољевац.

График 11. Унутрашњи миграциони салдо, општина Сокобања, 2016-2020. година

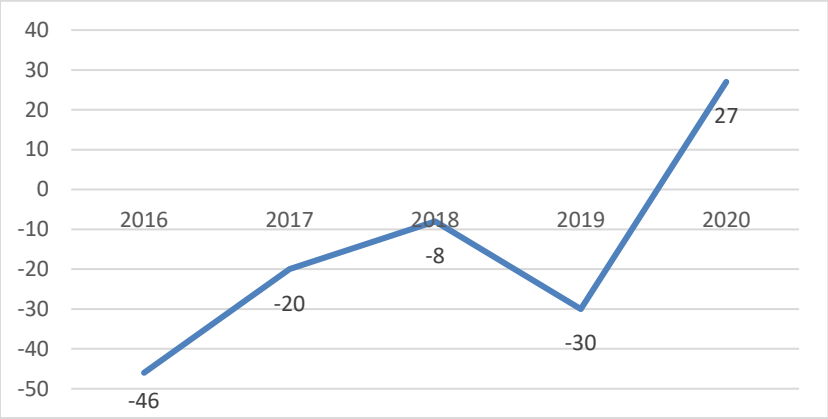

Извор: Аналитички сервис ЈЛС, https://rsjp.gov.rs/cir/analiticki-servis/

2. Образовање

Према Закону о основама система образовања и васпитања, у буџету ЈЛС обезбеђују се средства за остваривање делатности предшколског васпитања (полудневни и целодневни боравак, исхрана, нега и превентивна заштита деце предшколског узраста) у висини до 80% од економске цене по детету, укључујући у целости средства за плате, накнаде и друга примања, социјалне доприносе на терет послодавца, отпремнине, као и помоћ запосленима у предшколској установи, расходе за припремни предшкосли програм осим оних за које се средства обезбеђују у буџету Републике Србије и остале текуће расходе, превоз деце и запослених.

2.1. Предшколско васпитање и образовање

Стратешко опредељење Србије је повећање обухвата деце ПВО и потпун обухват деце старије од 4 године. Стратегијом образовања до 2020. године је предвиђено да обухват деце узраста од 0,5 – 3 година износи 30%; да се за сву децу узраста од 4 – 5,5 година обезбеде бесплатни скраћени (полудневни) програм у току једне школске године што значи потпун обухват деце тог узраста; и потпуни обухват деце узраста од 5,5 – 6,5 година укључених у припремни предшколски програм. Такође, предвиђен је знатно правичнији систем који ће омогућити значајно већи обухват све деце и посебно деце из маргинализованих група која остварују право приоритета при упису. Иако је последњих година дошло до повећања обухвата, ови циљеви нису постигнути па је обухват у Србији и даље значајно нижи него у земљама ЕУ где је за узраст 4+ још у 2012. години износио чак 94% . Стога, повећање обухвата ПВО представља стратешки приоритет.

Циљ одрживог развоја, Циљ 4. Обезбедити инклузивно и квалитетно образовање и промовисати могућност целоживотног учења.

Предшколско васпитање и образовање у општини Сокобања се реализује у оквиру ПУ „Буцко“ у Сокобањи и по потреби у издвојеним васпитним групама у месним заједницама. Укупна површина предшколске установе је 1.80 м^2, од чега укупна површина дечјих радних соба износи 920 м^2. Све собе су опремљене средствима која су потребна за реализацију васпитно образовног рада.

У ову установу је у току школске 2020/2021. године било уписано 322 деце[13]. У односу на претходну школску годину, број деце је повећан за 19.

График 12. Број деце уписане у предшколску установу „Буцко“ Сокобања

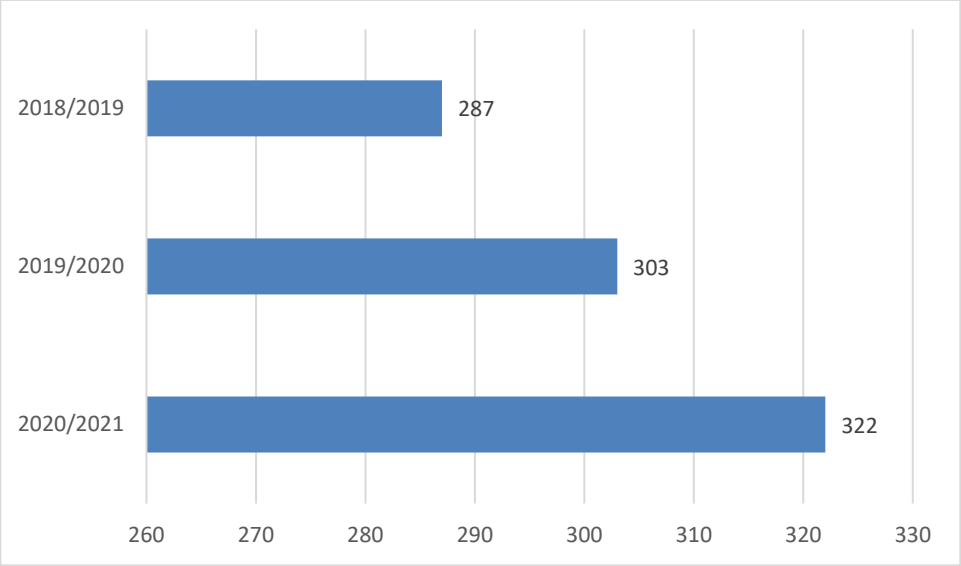

Извор: Подаци за 2020/2021. годину из Извештаја о раду ПУ „Буцко“, за 2019. и 2020 и Аналитички сервис ЈЛС

У школској 2020/2021. години у јасленој групи било је 33 детета. У категорији деце од 3 године до поласка у припремно предшколско било је 186 деце, док је припремни предшколски програм (ППП) похађало 88 деце.

Табела 3. Број уписане деце према облику рада, школска 2020/2021. година.

Облик рада	Број уписане деце
Јаслена група	33
Узраст 3 године до поласка у ППП (8 група)	186
ПП 1 група – целодневна	27
ПП 2 група – четворочасовна (2 групе)	51
Мешовита васпитна група - четворочасовна	10
Болничка група	15

Извор: Извештаја о раду ПУ „Буцко“ Сокобања за радну 2020/2021. годину

Из Графика 16. може се видети да број деце у предшколском образовању растао у периоду 2016-2020. година, а број деце која похађају ППП је након пада у 2019. и 2020. години, бележио раст у 2020. години.

[13] Извештај о раду ПУ „Буцко“

График 13. Број деце у предшколском образовању и број деце која похађају ППП, 2016-2020

Извор: Аналитички сервис. За 2021. годину податак је из Извештаја ПУ „Буцко“ Сокобања

Подаци о обухвату деце предшколским васпитањем и образовањем постоје за 2019/2020. годину. Предшколским васпитањем у школској 2019/2020. години, обухваћено је 14,2 % деце узраста од 0-3 године што је значајно ниже у односу на Зајечарску област (28,7%), док је обухват деце узраста од 3 године до поласка у ППП већи у поређењу са обухватом деце на нивоу Зајечарске области (74,8% и 59,8% респективно). У односу на републички просек (62,6%), обухват деце ове узрасне категорије је већи.

График 14. Обухват деце предшколским васпитањем и образовањем (%)

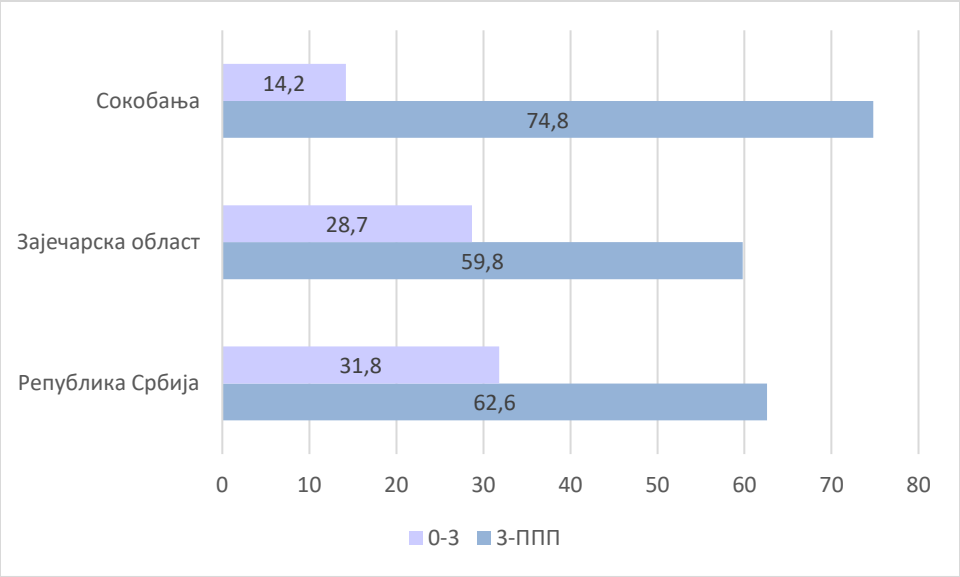

Извор: РЗС, Девинфо

Број деце која похађају ППП и обухват деце припремним предшколским програмом бележе пад у периоду 2017-2020. године (100% и 70,5% респективно).

График 15: Број деце која похађају ППП и обухват дце ППП, 2016-2020. година

Извор: Аналитички сервис ЈЛС, https://rsjp.gov.rs/cir/analiticki-servis/

Према подацима за 2019. годину, капацитети предшколске установе су били довољни будући да нема деце на чекању нити уписаних преко капацитета. Међутим, према подацима из Извештаја ПУ „Буцко“ за 2021. годину, 15 деце са налази на листи чекања. У школској 2019/2020. години, трошкове боравка деце у предшколским установама у целости сноси 88% родитеља, што је 100% повећање у односу на претходне године, када су родитељи или били ослобођени плаћања или су плаћали регресирану цену.

График 16. Деца у предшколском образовању према учешћу родитеља у трошковима које родитељи плаћају, 2018–2020. (%)

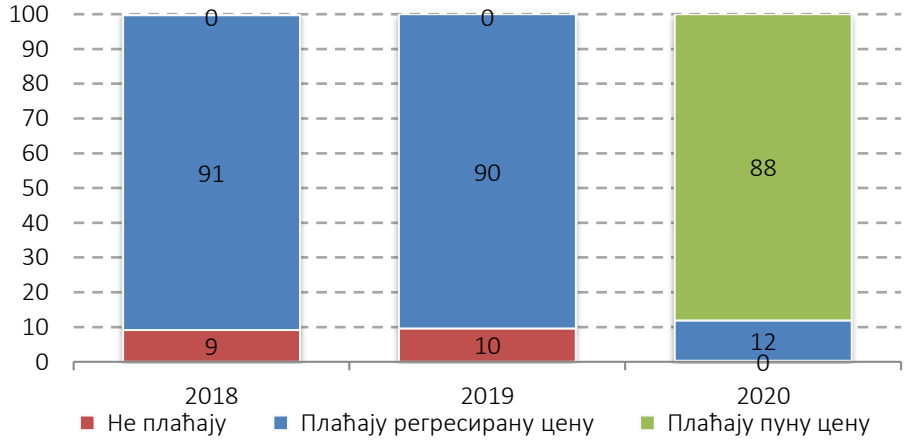

Извор: РЗС, ДевИнфо

2.2. Основно образовање

Национални циљеви у области образовања постављени су стратегијом образовања. Стратегија образовања до 2020. године, предвиђала је да „до 2020. године сви дечаци и девојчице законом предвиђеног школског узраста (минимално 98% генерације), без обзира на социо-економске, здравствене, регионалне, националне, језичке, етничке, верске и друге карактеристике, обухваћени су квалитетним основним образовањем из којег осипање није веће од 5% (тј. завршава основну школу 93% генерације), не само на националном нивоу већ и за категорије деце из осетљивих група (сеоска, ромска, сиромашна деца и деца са инвалидитетом и сметњама у развоју) (Влада РС, 2012:29). Најновији предлог Стратегије образовања до 2030. године предвиђа потпун обухват основним образовањем, побољшање квалитета образовања, оптимизацију мрежа основних школа“.

У погледу циљева одрживог развоја на образовање се односи **Циљ 4 - Квалитетно образовање**. За остваривање овог циља је потребно обезбедити **инклузивно и праведно квалитетно образовање и промовисати могућности целоживотног учења за све**.

У општини Сокобања основно образовање се реализује у оквиру ОШ „Митрополит Михаило“. Ова школа је јединствена основна школа на целој територији општине Сокобања. Поред матичне школе која се налази у Сокобањи, основна школа обухвата и 21 подручно/издвојено одељење и једну школу за основно образовање одраслих. Матична школа у Сокобањи броји 11 одељења од 1. до 4. разреда, 15 одељења од 5-8. разреда, једно комбиновано специјално одељење од 1-8. разреда за децу лако ометену у развоју, као и два одељења Школе за основно образовање одраслих „Друга шанса“. Основна школа „Митрополит Михаило“ са издвојеним одељењима покрива сва насељена места у општини изузеве насеља Церовица, Раденковац, Ново Село и Сесавац у којима нема деце школског узраста. Школе у насељима Врело и Мужинац имају два одељења другог циклуса основног образовања[14].

Према подацима званичне статистике[15] у школској 2019/2020. години основну школу је похађало 854 ученика – 426 ученика у првом циклусу основног образовања и 417 ученика у другом циклусу образовања.

График 17. Ученици уписани у основне школе, 2020. (%)

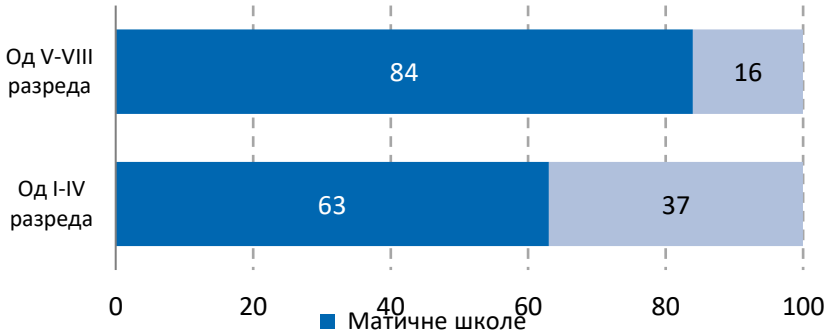

Извор: РЗС, ДевИнфо

[14] Извештај о реализацији годишњег плана рада школске 2020/2021. године.
[15] РЗС, ДевИнфо

Период 2016-2020. година карактерише пад броја ученика, па је тако у односу на 2015/2016. годину број ученика опао за 106 и у школској 2019/2020. години у редовним основним школама било је 854 ученика.

У матичној школи у Сокобањи постоји једно комбиновано одељење за децу лако ометену у развоју које је у школској 2020/2021. години похађало два ученика. Два одељења Школе за основно образовање одраслих „Друга шанса“ бројала су 9 полазника. У циљу подизања квалитета боравка деце у основној школи, општина је последњих 8 година финансирала ужину за све ученике. На захтев родитеља, од школске године 2021/2022, општина Сокобања уместо ужине, финансира набавку уџбеника за све ученике основне школе.

У табели број 5. дати су неки од најзначајнијих показатеља основног образовања.

Табела 5. Статистика основног образовања, општина Сокобања

Назив индикатора	2016	2017	2018	2019	2020
Број ученика у редовним основним школама	960	921	926	898	854
Индекс родног паритета у основном образовању	0,96	0,86	0,91	0,86	1,01
Нето стопа обухвата основним образовањем	94	96,6	94,2	94,1	95,2
Нето стопа обухвата дечака основним образовањем	93,5	94	94,2	88,3	95,1
Нето стопа обухвата девојчица основним образовањем	94,6	99,8	94,3	100,7	95,2
Стопа завршавања основне школе	93	91,3	108,8	100	92,5
Стопа завршавања основне школе дечака	85,3	88,1	97,1	100	93,7
Стопа завршавања основне школе девојчица	101,7	95	123,2	100	91,2
Стопа одустајања од школовања у основном образовању	0,4	1,2	0,6	0	0,1
Стопа одустајања дечака од школовања у основном образовању	0,4	1	1,1	0	0,2
Стопа одустајања девојчица од школовања у основном образовању	0,4	1,4	0	0	0

Извор: Аналитички сервис ЈЛС

Један од најзначајних показатеља основног образовања јесте нето стопа обухвата основним образовањем. Вредност овог показатеља у општини Сокобања је 95,2%, дакле повољнија је од вредности истог показатеља на нивоу Републике Србије (93,5%) , како за укупан број ученика, тако и за девојчице и за дечаке.

На графикону број 19 може се приметити да стопа обухвата основним образовањем у периоду 2016-2020. година, има промењиво кретање и да је најзначајни пад овог показатеља забележила општина Бољевац, а највећи раст општина Сокобања.

График 18. Нето стопа обухвата основним образовањем, 2020, %

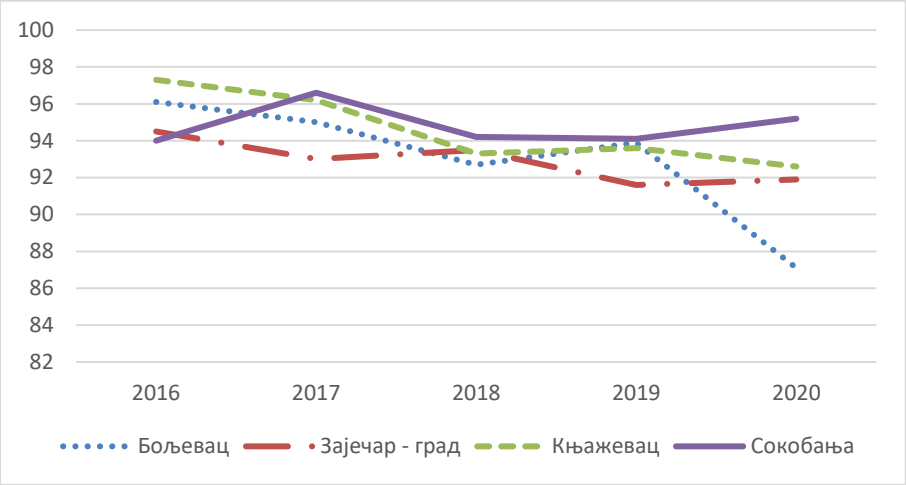

Извор: Аналитички сервис ЈЛС

Стопа одустајања од школовања је 0,1%, а значајно вишу вредност је имала само 2017. године (1,2%). Вредност показатеља стопе одустајања од школовања у основном образовању у општини Сокобања је повољнија у односу на национални ниво (0,4%) и на ниво области (1%)[16].

Стање школских објеката и њихова опремљеност

У Сокобањи се настава за ученике од првог до трећег разреда реализује у згради Старе школе старе 125 година, а за ученике од четвртог до осмог разреда у згради Гимназије изграђеној 1963. године. Објекти школа у Рујевици, Језеру, Врелу и Врбовцу су изграђене у периоду до 1980. године, у Реснику 1898. године, а селима Поружници, Трубаревцу, Јошаници, Жучковцу, Врмџи, Трговишту, Мужинцу, Шарбановцу, Блендији, Николинцу, Дугом Пољу, Читлуку, Милушинцу, Сесалцу, Богдинцу и Белом Потоку и Левовику од 1950. до 1965. године.

Сви објекти, и матична школа и издвојена одељења, имају обезбеђен санитарни чвор и снабдевање водом. Фискултурну салу имају само објекти у Сокобањи, Језеру и у Врелу. Спортске терене има већина школских објеката. Библиотеке имају само објекти у Сокобањи, Мужинцу, Трубаревцу и Врелу.

Већина објеката основне школа "Митрополит Михаило" је у лошем стању и захтева већа инвестициона улагања како би се створили пристојни услови за рад. Како би се обезбедили основни услови за рад, најважније је урадити следеће:

- реконструкција крова зграде основне школе у Жучковцу,
- срређивање димњака и замена столарије у Белом Потоку,
- комплетна адаптација школске зграде у Мужинцу,
- адаптација крова зграде основне школе у Врмџи,
- замена дела столарије ,спуштање плафона и изолација дела са мокрим чвором у Шарбановцу,
- адаптација дела крова и унутрашња адаптација дела зграде у Језеру,
- зидање димњака у Читлуку,

[16] Извор за податке за област и РС - ДевИнфо

- реконструкција крова зграде у Милушинцу И адаптација унутрашњих просторија које се користе,
- реконструкција крова у Блендији,
- адаптација ентеријера у Рујевици,
- сређивање унутрашњих просторија у Поружници,
- сређивање крова у Николинцу,
- олуци на школској згради у Дугом Пољу.

2.3. Средње образовање

Стратегија образовања до 2030. године као један од приоритета дефинише обезбеђивање услова за увођење обавезног средњег образовања. У том смислу, препоручује се убрзана оптимизација мрежа средњих школа и јачање капацитета локалних самоуправа за планирања уписа.

У општини Сокобања постоји једна средња школа, „Бранислав Нушић“. Школа ради у источном делу зграде Гимназије, а други део зграде користи Основна школа. У јуну 2017. године је започета, а децембра 2017. и завршена прва фаза реконструкције и адаптација школске зграде, котларнице и грејне мреже средствима које је обезбедила Канцеларија за управљање јавним улагањима. Школа има на располагању 12 учионица, 3 специјализоване учионице које се користе при подели одељења на групе и 6 кабинета.

Кабинети који се користе:
- кабинет за хемију и биологију,
- кабинет за физику,
- кабинет за рачунарство и информатику,
- кабинет за савремену пословну кореспонденцију (биро за обуку),
- рачунарски кабинет,
- школску кухињу.

Поред тога, школа поседује и библиотеку са читаоницом, канцеларије директора, секретара, шефа рачуноводства и стручног сарадника - психолога, просторију за консултације са ванредним ученицима и разговор са родитељима, као и објекат за извођење практичне наставе који се налази на трибинама отвореног терена за кошарку. Веома је важно напоменути и то да Општина финансира књиге ученицима основне школе, тако да су уџбеници за ученике бесплатни, што је веома значајан допринос и подстицај.

У школском дворишту се налази школска спортска сала, површине од око 1.350 м^2 . Хала служи за извођење наставе физичког васпитања, школских секција, рекреације наставника, а у послеподневним часовима и викендом користе је спортски клубови са територије општине Сокобања за своје тренинге. Током распуста, одлуком Школског одбора на коју је дала сагласност Скупштина општине Сокобања школска хала се издаје. Поред школе налазе се градски отворени терени за кошарку и фудбал, који се по потреби користе за наставу физичког васпитања[17]. Након реконструкције школе, услови и опремљеност су значајно побољшани.

[17] Годишњи програм рада СШ Бранислав Нушић, 2018/2019.

Током постојања, школа је мењала смерове и профиле како би се прилагодила променама и захтевима окружења. Након више промена и прилагођавања, у школској 2021/2022. години, школа је уписивала ученике у седам образовних профила у четири разреда:

- Гимназија – општи смер (први, други, трећи и четврти разред);
- Туристичко хотелијерски техничар (први, други, трећи и четврти разред);
- Економски техничар (први и други разред);
- Финансијски администратор (трећи и четврти разред);
- Кувар (први, други и трећи разред);
- Конобар (други и трећи разред);
- Трговац (први разред).

Према званичним статистичким подацима средњу школу „Бранислав Нушић“ је у 2020. години похађао 331 ученик. Претходних година бележи се пад броја ученика, док је у последњој посматраној години забележен благ пораст броја ученика уписаних у средње школе.

Табела 6. Статистика средњег образовања, општина Сокобања

Назив индикатора	2016	2017	2018	2019	2020
Број редовних средњих школа	1	1	1	1	1
Број одељења у редовним средњим школама	17	17	18	18	18
Укупан број ученика у редовним средњим школама	378	352	342	329	331
Индекс родног паритета у средњем образовању	1,22	1,09	1,13	1,34	1,19

Извор: Аналитички сервис ЈЛС

Број деце уписане у четворогодишње стручне школе опада док број деце уписане у трогодишње средње школе расте.

График 19. Број ученика уписаних у средње школе у Сокобањи

Извор: Аналитички сервис ЈЛС

Такође, удео ученика уписаних у гимназију и у четворогодишњу стручну школу опада, а расте удео ученика уписаних у трогодишњу средњу школу.

График 20. Број ученика уписаних у средње школе, % укупног броја ученика у редовним средњим школама

Извор: Аналитички сервис ЈЛС

У школској 2019/2020. години, гимназију је завршило 15 ученика, четворогодишњу средњу школу 43, а трогодишњу 19 ученика. Према подацима средње школе „Бранислава Нушић“, у школској 2021/2022. години, у овој школи је укупно било 327 ученика. Приказ броја ученика према образовним профилима и разредима, дат је у табели.

Табела 7: Број редовних ученика према образовним профилима у средњој школи „Бранислав Нушић“, Сокобања

Образовни профил	Разред	Број ученика
гимназија - општи смер	I	21
	II	15
	III	21
	IV	27
Укупно		**84**
туристичко хотелијерски техничар	I	30
	II	29
	III	25
	IV	26
Укупно		**110**
економски техничар	I	15
	II	22
Укупно		**37**
финансијски администратор	III	17
	IV	19
Укупно		**36**
кувар	I	10/2
	II	13/1
	III	9/2

Укупно		**32/5**
конобар	II	9
	III	10
Укупно		**19**
трговац	I	9/1
Укупно		9/1
Укупно		327

Извор: Извештај о реализацији годишњег плана рада школе „Митрополит Михаило“ Сокобања школске 2020-2021. године

Подаци о нето стопи обухвата деце средњим образовањем у званичној статистици не постоји. Међутим, када се у однос ставе расположиви подаци о броју становника средњошколског узраста (494) и број ученика у средњим школама (331) долазимо до претпоставке да је обухват деце средњим образовањем у 2020. години био 67%.

Стопа одустајања од школовања у средњем образовању у општини Сокобања је висока и износи 2,1% што је значајно више у односу на стопу на републичком нивоу која износи 0,8%. У односу на остале општине Зајечарске области, општина Сокобања има највишу стопу. Овај показатељ је неповољнији у популацији дечака.

3. Социјална заштита

Делатност социјалне заштите, права, услуге и обавезе корисника социјалне заштите уређене су Законом о социјалној заштити Републике Србије. Права и услуге социјалне заштите финансирају се и из буџета Републике Србије и из буџета ЈЛС. За давања са националног нивоа, администрирање врши јединица локалне самоуправе. Услуге које по Закону финансирају ЈЛС, наменским трансферима могу се финансирати из буџета Републике Србије.

Установа у којој се остварују сва права утврђена Законом и која обезбеђује пружање услуга социјалне заштите из Закона је Центар за социјални рад “Сокобања“. У ЦСР запослено је 5 лица, од чега су 2 стручна радника (психолог и специјални педагог). Сви запослени финансирају се из буџета РС.

Табела 8. Капацитети ЦСР

Показатељ	Вредност
Укупан број запослених у ЦСР	5
Број стручних радника у Центру за социјални рад**	2
Однос броја корисника социјалне заштите и стручних радника Центра за социјални рад	1.549
Однос броја становника и стручних радника Центра за социјални рад	6.880

Извор: РЗС, ДевИнфо и Извештај о раду ЦСР за 2020. годину

Простор у коме је смештен ЦСР у Сокобањи је у стамбеној згради и има 4 канцеларије укупне површине 70 м^2. Простор није приступачан особама са инвалидитетом. Основни проблеми у одржавању простора у вези су са грејањем.

Сходно Закону о социјалној заштити, ЦСР је пружао услуге процене и планирања, саветодавно-терапијске услуге, услуге смештаја, као и материјалу подршку у коју спадају новчана социјална помоћ, додатак за помоћ и негу другог лица, увећани додатак за помоћ и негу другог лица, помоћ за оспособљавање за рад, једнократне новчане помоћи и помоћ у натури. Сходно Одлуци о социјалној заштити у општини Сокобања (Сл. Лист „Сокобања“, 40/2018), ЦСР је такође обезбеђивао материјалну подршку, где спадају једнократне новчане помоћи и помоћ у натури, накнада трошкова здравствне заштите, опрема корисника за смештају у станову социјалне заштите или хранитељску породицу и накнада трошкова сахране, саветодавно терапијске услуге и услуге смештаја. Средсва за ове услуге обезбеђиване су у локалној заједници.

У 2020. години укупан број корисника социјалне заштите на евиденцији Центра за социјални рад био је 3.097, што чини 22,5% од укупне популације. Број корисника је растао у периоду 2016-2019. година, да би у 2020. години дошло до благог смањења броја корисника.

График 21. Број корисника социјалне заштите на евиденцији ЦСР

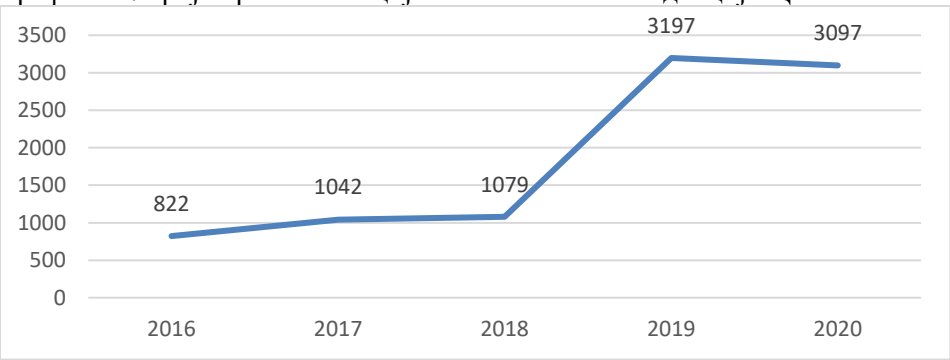

Извор: Аналитички сервис ЈЛС, https://rsjp.gov.rs/cir/analiticki-servis/

Ако се посматра родна припадност, подаци говоре да су жене заступљеније као корисници у систему социјалне заштите.

График 22. Број корисника социјалне заштите према полу, ЦСР Сокобања, 2020. година

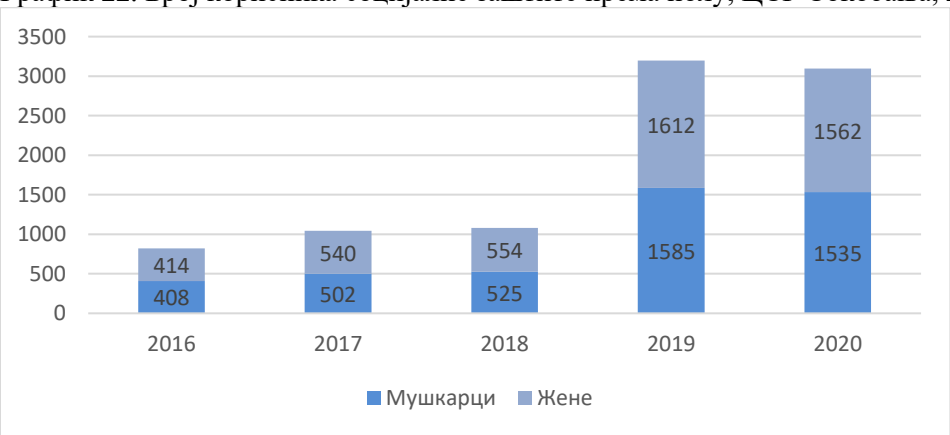

Извор: Аналитички сервис ЈЛС

Највише корисника је у категорији становништва старијег од 65 година (67,2%).

График 23. Удео старосних категорија корисника у укупном броју корисника у регистру ЦСР, 2020, %

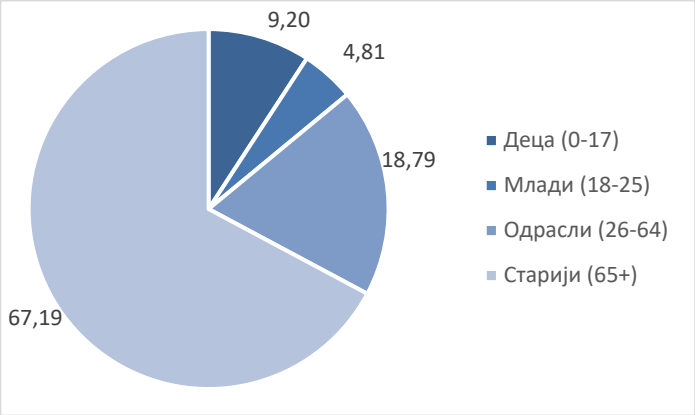

Извор: Извештај о раду ЦСР, 2020. година

Деца као корисници права и услуга ЦСР чине око 10% укупног броја корисника. Највећи број деце корисника права и услуга ЦСР је старости 15-17 (135). Најбројнија је група деце чије су породице корисници НСП и других видова материјалних давања (176) и деца са проблемима у понашању и у сукобу са законом (55). Међу пунолетним корисницима најбројније су материјално угрожене особе (2.378) и особе са завршеном основном школом. Међу корисницима, 54 лица имају завршену вишу/високу школу. Међу корисницима ЦСР у 2020. години било је укупно 43 особе са инвалидитетом, од чега 12 деце.

Новчана социјална помоћ (НСП), дечији додатак (ДД) и основни додатак за негу и помоћ другог лица су услуге материјалне подршке које се финансирају из буџета Републике Србије. У периоду од 2016. до 2020. године број корисника НСП је растао. Најзначајнији раст је остварен 2020. године. Број корисника дечјег додатка је након раста до 2018. године, забележио благи пад броја корисника.

График 24. Број корисника новчане социјалне помоћи, дечјег додатка и додатка за негу и помоћ другог лица у општини Сокобања, 2016-2020. година

Извор: Аналитички сервис ЈЛС

Табела 9. Статистика социјалне заштите, 2020. година

Показатељ	Вредност
Број корисника новчане социјалне помоћи (лица)*	141
Удео корисника новчане социјалне помоћи у укупној популацији (%)*	1,0
Број корисника дечијег додатка (0–17 година)*	278
Удео корисника дечијег додатка у укупној популацији деце (%)*	14,5
Број корисника увећаног дечијег додатка (0–17 година)*	75
Удео корисника увећаног дечијег додатка у укупној популацији деце (%)*	3,9
Број корисника основног додатка за негу и помоћ другог лица*	21
Број корисника увећаног додатка за негу и помоћ другог лица*	79
Удео корисника увећаног додатка за негу и помоћ другог лица у укупној популацији (%)*	0,6

Извор: РЗС, ДевИнфо

Услуге смештаја у надлежности националног нивоа

Једна од услуга социјалне заштите је и услуга смештаја – смештај у сродничку, хранитељску или другу породицу за одрасле и старије, домски смештај, смештај прихватилишта и друге врсте смештаја.

Табела 10. Услуга смештаја у надлежности националног нивоа – општина Сокобања

Показатељ	Вредност
Број деце која користе услуге смештаја (0–17 година)	11
Стопа деце која користе услуге смештаја (на 1 000 деце)	5,7
Стопа деце у хранитељским породицама (на 1 000 деце)	4,7
Број корисника државних домова који имају 65 и више година	13
Удео корисника државних домова старости 65 и више година у укупном броју лица старости 65 и више година (%)	0,3

Извор: РЗС, ДевИнфо

Услуга социјалне заштите и новчана давања у надлежности ЈЛС

Услуге из области социјалне заштите намењене појединцима и породицама са територије општине Сокобања, као и садржај рада ЦСР једним делом се одређује општинским подзаконским актом, Одлуком о социјалној заштити у општини Сокобања (Сл. Лист „Сокобања“, 40/2018). Из програма буџета „Социјална и дечја заштита“[18], у 2020. години средства су издвајана за једнократне помоћи и друге облике помоћи, дневне услуге у заједници, Подршка реализацији програма Црвеног крста, подршка деци и породицама са децом, Подршка особама са инвалидитетом.

Према подацима из Извештаја о раду ЦСР за 2020. годину у оквиру услуге Дневне услуге у заједници, било је 48 корисника:

[18] Одлука о буџету општине Сокобања за 2020. годину.

- Помоћ у кући – 35 корисника (9 одраслих и 26 старијих),
- Лични пратилац детета – 3 корисника,
- Смештај у прихватилишту – 1 корисник.

4. Здравство

Законом о здравственој заштити Републике Србије из 2019. године измењене су надлежности локалне самоуправе у тој области, те су оснивачка права за установе примарне здравствене заштите прешле са јединица локалне самоуправе на Републику, односно Покрајину. Нова законска решења омогућавају локалним самоуправама да оснивају апотекарске установе на својој територији.

Циљеви одрживог развоја у сфери доброг здравља за локални ниво – стопа неонаталне смртности 3.2.2., Инциденца туберкулозе на 100.000 становника, 3.3.2. и стопа смртности услед самоубиства на 100.000 становника 3.4.2. Уместо ЦОР индикатора *Стопа смртности деце испод 5 година старости (3.2.1)* у ДевИнфо бази се прати *стопа смртности одојчади*, уместо индикатора У*део циљне популације обухваћене свим вакцинама из националног програма (3.Б.1)* расположив је података о *проценту деце која су вакцинисана против дифтерије, тетануса, као и о проценту деце која су вакцинисана против малих богиња у првих 18 месеци живота*, а уместо индикатора *Густина и дистрибуција здравствених радника на 10.000 становника (3.Ц.1)* расположиви су подаци о *броју лекара у примарној здравственој заштити на 1.000 становника.*

Према званичним статистичким подацима, у општини Сокобања постоје **3 здравствене установе** у којима је запослено 428 лица од чега 252 лица чине здравствени радници и сарадници. Број здравствених радника и сарадника је повећан у односу на 2017. годину за 8 лица. Број доктора медицине је смањен у односу на претходни период, чему је највише допринело смањење броја специјалиста. **Поред Дома здравља, здравствена заштита се остварује и у оквиру специјалне болнице за плућне болести „Озрен“ и специјалне болнице „Сокобања“.**

График 25. Број доктора медицине у здравственим установама у Сокобањи

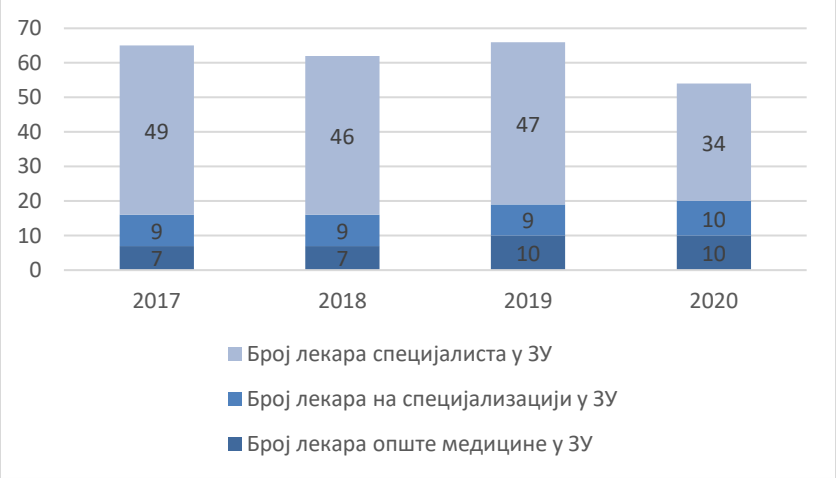

Извор: Аналитички сервис ЈЛС

У саставу Дома здравља у Сокобањи налази се Хитна помоћ, општа медицина, педијатрија, гинеколошка служба, патронажна служба, стоматологија, лабораторија, радиолошка служба, служба интерне медицине, офтамолошко одељење, пнеумофизиологија, неуропсихијатрија и апотека. Дому здравља Сокобања потребан је специјалиста неуропсихијатрије и специјалиста офтамологије али на које нема право будући да је општина у категорији општина испод 20 хиљада становника. Након преузимања Апотеке Дома здрава Сокобања од стране Апотекарске установе Зајечар, Дом здравља Сокобања у свом саставу нема апотеку. На територији општине Сокобања постоји шест приватних апотекарских установа.

У Сокобањи постоје две специјалне болнице. **Специјална болница за плућне болести „Озрен“** која обавља стационарну и специјалнистичко консултативну здравствену делатност у области лечења плућних болести, туберкулозе и очних болести, чији је оснивач Влада Републике Србије и финансира се из буџета државе. За боље функционисање рада болнице и побољшање квалитета рада потребни су лекари специјалисти из области интерне медицине, један лекар специјалиста анестезиологије и реанимације. Ово је посебно важно имајући у виду отварање онколошке дневне болнице у оквиру СБ „Озрен“. **Специјална болница „Сокобања”** је научно наставна база Медицинског факултета у Нишу и референтна здравствена установа у Србији за превенције, лечење и рехабилитацију неспецифичних плућних болести, са одобрењем Министарства здравља за примену природних фактора у лечењу. Болница располаже са укупно 530 постеља, распоређених у пет објеката, од којих су три намењена лечењу и рехабилитацији деце. Специјална болница „Сокобања” годишње збрине око 9.000 пацијената из Србије и иностранства. Према изјави представника болнице, на несметано функционисање и квалитетно пружање здравствене заштите осигураницима болници су неопходне следеће специјализације: 3 специјалиста пулмологије, 2 специјалиста интерне медицине, 2 специјалиста физикалне медицине и рехабилитације, 1 специјалиста клиничке биохемије, 1 специјалиста педијатрије, 1 специјалиста анестезиологије.

Један од значајнијих показатеља из домена здравствене заштите је број становника на једног лекара. У општини Сокобања на једног лекара долази 255 становника, док је у Републици Србији тај однос доста неповољнији и износи 343 становника на једног лекара. Када је у питању број доктора медицине на 1.000 становника, у општини Сокобања износи 3,92, док у Републици Србији износи 2,9. У односу на остале општине Зајечарске области, овај показатељ је значајно неповољнији, посебно у односу на Бољевац, где је овај показатељ повољнији и у односу на Републику Србију и износи 1,46.

Табела 11. Број доктора медицине, стоматолога и фармацеута на 1.000 становника у општинама Зајечарског округа, 2016-2020. година

Показатељ	Сокобања	Бољевац	Зајечар - град	Књажевац
Број лекара за одрасле на 1.000 одраслих	0,5	1,3	0,6	1
Број стоматолога на 1.000 становника	0,22	0,18	0,21	0,19
Број фармацеута на 1.000 становника	0,22	0	0,76	0,04

Извор: Аналитички сервис ЈЛС

У општини Сокобања, најчешћи узрок смрти су болести система квротока (51,8%), тумори (15,26%) и болести система за дисање (6,8%).

Проценат деце вакцинисане против дифтерије, тетануса и великог кашља у првој години живота износи 96,5% а проценат деце вакцинисане против малих богиња у првих 18 месеци живота износи 95,3%.

У општини Сокобања је у 2020. години био само један случај обољевања од туберкулозе.

Табела 12. Изабрани показељи из домена здравствене заштите у општини Сокобања

Назив индикатора	2016	2017	2018	2019	2020
Број здравствених установа (ЗУ)	3	3	3	3	3
Укупан број запослених у ЗУ	401	389	371	398	428
Број здравствених радника и сарадника у ЗУ	251	244	240	252	252
Укупан број доктора медицине у ЗУ	68	65	62	66	54
Број доктора медицине на 1.000 становника	4.61	4,49	4,37	4,73	3,92
Број становника на једног доктора медицине	217	223	229	212	255
Број лекара опште медицине у ЗУ	8	7	7	10	10
Број лекара на специјализацији у ЗУ	8	9	9	9	10
Број лекара специјалиста у ЗУ	52	49	46	47	34
Број лекара за предшколску децу на 1.000 предшколске деце	1,3	1,4	1,4	1,4	1,5
Број лекара за школску децу и омладину на 1.000 школске деце и омладине	1.2	1,3	0,6	0,7	0,7
Број лекара – заштита здравља жена, на 1.000 жена	0.15	0,15	0,15	0,16	0,16
Број стоматолога у ЗУ	3	2	2	3	3
Број фармацеута у ЗУ	3	3	3	3	3

Извор: Аналитички сервис ЈЛС

5. Култура

Народна библиотека „Стеван Сремац” је једина установа културе на територији општине Сокобања чији је оснивач локална самоуправа. Народна библиотека „Стеван Сремац“ Сокобања је основана 1869. године као Бањска читаоница а данас је самостална културна установа. У оквиру библиотеке постоји Одељење за децу, Одељење за одрасле, Завичајно одељење, Одељење старе и ретке књиге, Референсне збирке и Читаонице за децу и одрасле. Библиотеци су дати на управљање и коришћење Завичајни музеј, биоскоп Моравица и Легат слика Милуна Митровића. Делатност библиотеке се финасира из буџета Општине Сокобања, из прихода делатности, спонзорстава, донација, легата и сл. Библиотека се суочава са проблемом недостатка простора за смештај књига, али и за друге активности (изложбени простор, неадекване читаонице итд.) јер се књижни фонд увећава сваке године. Током 2021. године, Библиотека је приновила 949 књига. На одељењу за одрасле било је уписано 431 корисника, а на одељењу за децу узраста до 14 година 412 корисника[19]. **Галерија – легат Милуна Митровића** се налази у саставу Народне библиотеке од 2018. године. Ликовна колонија „Сокоград“ сваке године обогаћује збирку галерије. **Завичајни музеј** располаже експонатима из области археологије, етнологије и историје. Редовно организују пригодне изложбе слика, скулптура, књига и других експоната. Испред музеја налази се амфитеатар који се користи као летњи простор за представе и манифестације. **Завичајни музеј и Легат** бележили су 1.623 посета у 2021. години. У току 2021. године реализовано је више активности: изложбе, трибине, помоције књига, радионице.

Од 1996.године, првобитно под покровитељством Организације за туризам, културу и спорт, а касније од 2018. год. под покровитељством НБ Стеван Сремац, у Сокобањи се организује **Уметничка колонија „Сокоград“,** као веома значајна културна манифестација која окупља српске уметнике. Међутим, услед пандемије, у том периоду пројекат Уметничке колоније „Сокоград“ није био реализован. У оквиру наведене манифестације, Сокобања је постала власник више стотина уметничких дела, од којих су нека значајније уметничке и финансијске вредности.

У општини Сокобања постоји и **биоскоп** чија сала располаже са 350 места. Реконструкција биоскопа је у току, а након завршетка радова објекат ће бити урађен по највишим грађевинским стандардима. Такође, важно је напоменути да је активно и **аматерско „СБ“ позориште** које окупља велики број аматера и ентузијаста и имају значајну сарадњу са удружењима из земље и иностранства. Запажене резултате и значајан број чланова има и културно-уметничко друштво „Соко“.

Општина Сокобања је у 2020. години завршила изградњу мултифункционалног културног објекта Летња позорница „Врело“. Финансирање овог објекта делимично је обезбеђено уз подршку Министарства трговине, туризма и телекомуникација. У питању је модерна отворена сцена за извођење културно уметничких догађаја. Овај објекат има две сцене, велику са 1.500 седећих места и малу са 600 места. Изградњу овог објекта финансирала је Општина Сокобања, а кофинансирала Влада Републике Србије из средстава субвенција Министраства трговине, туризма и телекомуникација. У питању је модерна отворена сцена за извођење културно уметничких догађаја. Овај објекат има две сцене, велику са 1.500 седећих места и малу са 600 места.

Општина је финанисрала изградњу или реконструкцију више домова култура или летњих позорница, у циљу подршке реализацији културних манифестација или догађаја у сеоским срединама. У насељу Ресник, општина је финансирала реконструкцију летње позорнице као место

[19] https://sokobanja.ls.gov.rs/wp-content/uploads/2022/03/11_Izvestaj-o-radu-Biblioteka.pdf

окупљања и културног деловања младих. Такође, финансирала је и изградњу летње позорнице у Врмџи где се већ традиционално одржава Врмџа фест - Интернационални фестивал туристичко-еколошко документарног филма.

На територији општине је активно и више **удружења грађана** која се баве културним и савременим стваралаштвом, као и неговањем традиције. Аматерско „СБ“ позориште окупља велики број аматера и ентузијаста који имају изузетно значајну сарадњу са удружењима из земље и иностранства. Запажене резултате и значајан број чланова има и културно-уметничко друштво „Соко“, које пар година уназад организује велике међународне сусрете фолклора са преко 1000 учесника. Очувањем традиције, скоро две деценије се бави Етнолошка радионица ЕТНОС. Осим ових, на територији општине функционише још неколико удружења грађана, пре свега културно-уметничких друштава. Општина Сокобања кроз конкурс за удружења грађана подржава функционисање ових удружења, са око 6 милиона динара годишње.

У општини Сокобања постоје многобројне спомен чесме подигнуте великанима историје.

Значајнији културни ресурси су:

- **Турско купатило Амам**. Турско купатило “Амам” се налази у централном бањском парку, а изградили су га Турци на темељима римских терми у XV веку. Први пут је обновљено 1834. год. по наредби књаза Милоша Обреновића, а задњи пут 2005. год.
- **Сокоград**. Средњовековни град Сокоград изграђен је крајем XIII и почетком XIV века на темељима римске тврђаве, која датира из периода IV – VI века. Пронађени су и подаци да је утврђење постојало још у доба Стефана Немање, у време протеривања Богумила, када је први пут разаран. Касније се спомиње у биографији деспота Стефана Лазаревића. Разорен је 1413. године у борбама за турски престо између Бајазитовог сина султана Мусе Челебије и одметника Хамуз бега. Налази се 2 км југоисточно од центра Сокобање, на стени изнад кањона реке Моравице.
- **Милошев конак**. Милошев конак се налази у центру Сокобање, на мермерном шеталишту. Изградио га је књаз Милош Обреновић, у првој половини XIX века, за потребе своје администрације.
- **Црква Светог Преображења Господњег**. Црква Светог Преображења Господњег у центру Сокобање, изграђена је 1892. године, у српсковизантијском стилу. Градили су је италијански мајстори, према нацрту архитекте Светозара Ивацковића. Покретач радова и велики донатор био је српски митрополит господин Михаило, који је по рођењу Сокобањац.
- **Завичајни музеј**. Завичајни музеј се налази у згради саграђеној у XIX веку у строгом центру Сокобање. Изграђена у српском моравском стилу, уз мању реконструкцију, зграда је у потпуности сачувала свој првобитни изглед. Збирка располаже експонатима из области археологије, етнологије и историје, од римског периода до савременог доба.
- **Галерија-Легат Милуна Митровића**. Галерија – Легат Милуна Митровића је отворена 21. јуна 2001. год., на иницијативу сокобањског академског сликара Милуна Митровића, који је том приликом Сокобањи поклонио преко 150 слика.
- **Етно кутак Грудоњске воденице**. Етно кутак Грудоњске воденице налази се у насељу Градашница, 2 км од центра, на истоименој речици. У свом саставу има 2 воденице, старе више од два века. У дворишту се налази амфитеатар у коме се одржавају различити програми везани за историју и традицију сокобањског краја. На десет метара од велике налази се реконструисана Мала воденица.
- **Црква Успења Пресвете Богородице**. Црква Успења Пресвете Богородице, налази се у Јошаници, 15 км од Сокобање, и најстарији је храм у овом делу Србије. Датира из 11. века, зидана је од камена, са упечатљивим иконостасом, који је делимично рестауриран и конзервиран.

- **Завичајни музеј у Јошаници**. Завичајни музеј у Јошаници се налази у црквеном дворишту, у коме су смештене цркве Св. Димитрија и Успења Пресвете Богородице. Зграда у којој је смештен музеј је некадашњи црквени конак, који потиче из XIX века. Музеј поседује експонате из области историје и етнологије и под заштитом је државе.
- **Манастир Јерменчић**. Манастир Јерменчић саграђен је у XIV веку. По предању подигли су га Јермени, бежећи пред најездом Турака, који су на Озрену нашли уточиште. Црква манастира која је очувана посвећена је архангелима Гаврилу и Михаилу. Од Сокобање је удаљен 8 километара.
- **Храм Светог Илије**. Црква Светог Илије у Врелу налази се 12 км источно од Сокобање, десно од пута Сокобања – Књажевац. Задужбина је принцезе Персиде Карађорђевић која је дала почетни залог од 18 дуката за изградњу храма.
- **Врмџански град или Латин Град**. У центру села Врмџа (12км од Сокобање), у долини речице Паклеш, налазе се зидине старог Врмџанског града Латин Града за кога мештани кажу да је "Врмџански град". Град је из римског доба и настао је у периоду између IV и VI века, највероватније у време владавине цара Јустинијана. Град се касније помиње у XIV веку као станиште властеле. Разорен је у XV веку (1413. г).
- **Етно музеј у селу Врмџа** отворен 2011.године са близу 500 експоната, смештен у парохијском дому грађеном 1834.године, у порти цркве Св. Тројица у Врмџи
- **Црква Св. Тројица у Врмџи**, дограђивана 1819.године на темељима из 13.века, где је био манастир „Црковачки", један од три манастира у атару села Врмџа а све до друге половине 19.века

У општини Сокобања регистрована су бројна удружења која делују у најразличитијим областима.
Удружења из области социо-хуманитарних активности:

1. „Кинолошко друштво Сокобања"
2. Организација резервних војних старешина општине Сокобања
3. Друштво оболелих од церебралне и дечије парализе ЦДП Зајечар
4. Међуопштинска организација мултипле склерозе – Зајечар
5. Међуопштинска организација Савеза Слепих – Зајечар
6. Сокобањско еколошко друштво
7. Добровољно ватрогасно друштво
8. Удружење пензионера општине Сокобања
9. Удружење за лековито биље др Јован Туцаковић
10. СУБНОР општине Сокобања
11. Удружење инвалида рада општине Сокобања
12. Ловачко удружење „СОКО-СОКОБАЊА"
13. Удружење спортских риболоваца „Моравица"
14. Удружење грађана Рома „Истина" Сокобања
15. Удружење грађана „Бањско преображење"
16. Удружење за едукацију, дијалог, удруженост и равноправност „Е-дур"

Удружења из области културе:

1. Културно-уметничко друштво „Соко" Сокобања
2. Удружење Локална акциона група Ртањ Сокобања
3. Аматерско позориште „СБ" Сокобања
4. Едукативнокреативни центар „ЛАЈТМОТИВ" Сокобања
5. Културно-уметничко друштво „Младост" Читлук
6. Књижевни клуб „Соколово перо" Сокобања

7. „ЕТНОС“ – Етнолошка радионица Сокобања
8. Књижевни клуб „Стојан Живадиновић
9. КУД „Слемен“ Милушинац
10. Удружење музичке подршке „КОМИТЕТ“ Сокобања
11. Мото клуб „FALCONS“ Сокобања
12. Културно – уметничко друштво „Душан Јовић“ Ресник
13. Удружење грађана „Сеселачка пећина“
14. Удружење српских добровољаца и ратника ратова 1804-2001 и његових потомака и поштовалаца „Хајдук Вељко“ Сокобања
15. Удружење за развој и промоцију туризма Сокобање „Рипаљка“

Удружења из области вере (цркве и верске заједнице):

1. Српска Православна Црква Епархије Тимочка Црквена општина Сокобања

Организација која управља објектима културе у функцији развоја туризма на подручју општине јесте **Туристичка организација Сокобање**. Оснивач ове организације је Општина Сокобања. Туристичка организација Сокобања управља Туристичко-информативним центром са интернет кафеом, Етно кутком „Грудоњске воденице“ и Летњом позорницом „Врело“.

6. Спорт и омладина

Ради унапређења делатности спорта и физичке културе, одржавања спортских објеката на територији општине Сокобања и остваривања интереса грађана у овој области, Скупштина Општине Сокобања је 2017. године основала „Спортско рекреативни центар Подина“. Ова установа газдује, управља и одржава следеће објекте: Аква парк „Подина“, спортски терени „Подина“, мини пич терен на Бањици, тератана на отвореном у парку „Бањица“, теретана „Подина“ и клизалиште.

У комплексу Аква парк „Подина“ у 2019. години одржан је Камп Владимира Грбића. **Комплекс спортских терена** чини главни градски стадион, један терен са вештачком травом, три терена за мали фудбал са травом, један за велики фудбал, један за велики фудбал са трибинама и рефлекторима и објеката спротиских свлачионица, који су погодни за припреме спортиста. У склопу комплекса спортских терена отворена је спортска теретана Подина.

На спортским теренима одржане су следеће манифестације:

- Игре младих Србије 2019. године и 2020. године,
- Утакмице фудбалског савеза Сокобања (општинска фудбалска лига) – организовано преко 30 утакмица и одржано преко 50 тренинга локалних клубова,
- Утакмице Фудбалског савеза Зајечара (Зајечарска окружна лига) – одиграно преко 25 утакмица,
- Припреме спортиста.

Клизалиште и санкалиште представља такође значајан садржај који доприноси не само спортској, него и туристичкој понуди Сокобање. У току 2019. године било је око 2200 посета. А, када је у питању школски спорт, ситуација је доста неповољна, будући да само два школска објекта имају фискултурну салу (Сокобања и Врело).

И општини Сокобања постоје бројна спортска удружења и клубови (Табела:)

ФИНАНСИРАЊЕ ИЗ БУЏЕТА	ОСТАЛИ КЛУБОВИ
Спортски савез општине Сокобања	ФК "Младост" Ресник
ОКК "Сокобања"	ТК "Озрен"
ОК "Озрен"	ФК "Слемен" Милушинац
ФК "Озрен"	ФК "Напредак" Јошаница
КМФ "Озрен"	ФК "Победа" Трубаревац
ФК "Требич"	УСР "Моравица"
КК "Озрен - Сокотоп"	ФК "Ртањ" Врмџа
Фудбалски савез општине Сокобања	ФК "Слога" Жучковац
СТК "Озрен"	ФК "Слобода" Николинац
ФК "Хајдук" Рујевица	ФК "Буковик" Врбовац
СУ "Сокоград"	ФК "Омладинац" Блендија
ПК "Озрен"	ФК "Палилулац" Шарбановац
ТК "Лапчевић"	ФК "Јединство" Мужинац
ПД "Оштра чука"	АК "Јерменчић"
ТК "Вегас"	КК "Соко АТ"
КЏУ "Карађорђевић"	АСК "Маркер"
ФК "Гол"	
ШК "Озрен"	
ЖСУ "Озрен"	
УКУПНО: 19	УКУПНО: 16

Канцеларија за младе

Општинском одлуком донета је одлука о формирању **Канцеларија за младе и Савета младих** новембра 2008. године. Канцеларија за младе је званично отворена 19. маја 2009. године. Место Координатора за младе је систематизовано у ОУ али је место непопуњено. Кроз програмску активност 1301-0005 Спровођење омладинске политике, буџетом општине нису предвиђена средства за рад канцеларије за младе.

Локализација Циљева одрживог развоја Агенда 2030

Табела 13: Предлози за локализацију Циља 1 на ниво ЈЛС – Циљеви одрживог развоја

ЦИЉ 1: Окончати сиромаштво свуда и у свим облицима	
Показатељ ЦОР	Предлог локализованог показатеља – ниво ЈЛС
1.2.1. Удео становништва које живи испод националне линије сиромаштва, по полу и старости	Удео становништва које живи испод националне линије сиромаштва, по полу и старости **Стопа ризика од сиромаштва: 27,4 (2013)**
1.3.1. Удео становништва обухваћених системима социјалне заштите, према полу, уз разликовање деце, незапослених лица, старијих лица, особа са инвалидитетом, трудница, новорођенчади, жртава повреда на раду, као и сиромашних и рањивих	Удео становништва обухваћених системима социјалне заштите, према полу, уз разликовање деце, незапослених лица, старијих лица, особа са инвалидитетом, трудница, новорођенчади, жртава повреда на раду, као и сиромашних и рањивих (%) **Удео корисника социјалне заштите у укупној популацији – 22.51%**
1.5.1. Број смртних случајева, несталих лица и лица директно погођених катастрофама на 100.000 становника	Број смртних случајева, несталих лица и лица директно погођених катастрофама на 100.000 становника **Нема података на нивоу ЈЛС**
1.а.1. Удео домаћих сопствених ресурса које влада распоређује директно за програме смањења сиромаштва	**Нема података на нивоу ЈЛС**

Табела 13: Предлози за локализацију Циља 3 на ниво ЈЛС– Циљеви одрживог развоја

ЦИЉ 3: Обезбедити здрав живот и промовисати благостање за све људе свих генерација	
Показатељ ЦОР	Предлог локализованог показатеља – (ниво ЈЛС)
3.2.2. Стопа неонаталне смртности	**Стопа неонаталне смртности – умрли на 1000 живорођених, 0 %**
3.3.2. Инциденца турбеколозе на 100.000 становника	**Инциденца (учесталост) туберкулозе на 100.000 становника, 7.**
3.4.1. Стопа смртности која се приписује кардиоваскуларним болестима, дијабетесу	**Удео умрлих од болести система крвотока у укупном броју умрлих, 51,6% (2020)**

или хроничним респираторним обољењима	
3.4.2. Стопа смртности услед самоубиства на 100.000 становника	**Стопа смртности услед самоубиства на 100.000 становника – 22%**
3.b.1. Удео циљне популације обухваћене свим вакцинама из националног програма	**Проценат деце која су вакцинисана против дифтерије, тетануса и великог кашља у првој години живота - 96,5%** **Проценат деце вакцинисане против малих богиња у првих 18 месеци живота - 95.3%.**
3.c.1. Густина и дистрибуција здравствених радника на 10.000 становника	**Број лекара на 1.000 становника – 0,5** **Број стоматолога на 1.000 становника – 0,22** **Број фармацеута на 1.000 становника – 0,22**

Табела 14: Предлози за локализацију Циља 4 на ниво ЈЛС– Циљеви одрживог развоја

ЦИЉ 4: Обезбедити инклузивно и праведно квалитетно образовање и промовисати могућност целоживотног учења за све	
Показатељ ЦОР	Предлог локализованог показатеља – (ниво ЈЛС)
4.1.2. Стопа завршавања (први циклус основног образовања, други циклус основног образовања, средње образовање)	**Стопа одустајања од основне школе %** **Стопа одустајања од средње школе %**
4.2.2 Стопа учешћа у организованом учењу (годину дана пре званичног узраста за упис у основну школу), према полу	**Стопа обухвата деце припремно предшколским програмом (2021), 100%**
4.3.1 Стопа учешћа младих и одраслих у формалном и неформалном образовању и обукама у претходних 12 месеци, према полу	Стопа учешћа младих и одраслих у формалном и неформалном образовању и обукама у претходних 12 месеци, према полу (%) **Нема података на нивоу ЈЛС потребних за праћење показатеља**
4.4.1 Стопа учешћа младих и одраслих који поседују вештине у информационим и комуникационим технологијама, по врстама вештина	**Стопа компјутерске писмености становништва 22,7% (2011)**
4.6.1 Удео становништва одређеног узраста које је достигло најмањи фиксни ниво постигнућа у функционалној (а) писмености и (б) математичким компетенцијама, према полу	**Удео неписмених мушкараца (10+) у укупном становништву 0,53% (2011)** **Удео неписмених жена (10+) у укупном становништву 2,74%**
4.b.1 Обим званичних токова развојне помоћи за стипендије по секторима и врстама учења	**Расходи ЈЛС за стипендије (% од укупних расхода) % (2019)**

Табела 15: Предлози за локализацију Циља 5 на ниво ЈЛС– Циљеви одрживог развоја

ЦИЉ 5: Постићи родну равноправност и оснаживати све жене и девојчице	
Показатељ ЦОР	Предлог локализованог показатеља – (ниво ЈЛС)
5.5.1 Удео жена у (а) националним парламентима и (б) локалним самоуправама	**Удео жена у броју одборника Скупштине ЈЛС** **36 %**
5.c.1 Удео држава које поседују системе за праћење и распоређивање јавних расхода за родну равноправност и оснаживање жена	**Накнаде за социјалну заштиту родна равноправност (% укупних расхода)** **% (планирано за 2021)**